

Norges vassdrags og energidirektorat
Postboks 5091 Majorstua
0301 Oslo

Deres ref:

Vår ref:
11/57 - 8 372.1

Dato:
24.06.2013

Åkvisla kraftverk. Uttalelse til konsesjonssøknad

Øyer fjellstyre har i møte den 21. juni 2013 vedtatt følgende høringsuttalelse:

Innledning

NVE har til behandling søknad fra Gudbrandsdal energi om å bygge et nytt elvekraftverk i Moksa, ved Åkvisla.

Konsesjonssøknaden ble sendt på høring i januar, til berørte kommuner. Kommunene ble bedt om å legge søknaden ut til offentlig gjennomsyn. Høringsfrist ble satt til 10. april 2013. Fjellstyret er ikke varslet på noen måte om høringen, før lenge etter at fristen var ute.

Om fjellstyrets rolle og ansvar.

Moksa kraftverk - og det planlagte nye kraftverket - utnytter vann fra Moksas nedslagsfelt. Det aller meste av dette ligger i Øyer statsallmenning. Inntaket til Åkvisla kraftverk ligger i Øyer statsallmenning, samt de øverste 600 – 700 meter av rørgata.

I statsallmenninga er det staten ved Statskog SF som er formell grunneier. Men rettighetene til å utnytte biologisk verdiskapning ligger til bruksrettshavere. Rettighetene til å utnytte fiske er nedfelt i fjellovens kapittel XII. Fjellstyret er tillagt ansvaret for å administrere fisket på vegne av bruksrettshaverne. I dette ansvaret ligger også å ta vare på fiskens leveområder og levevilkår på en best mulig måte. En forutsetter derfor at denne uttalelsen blir tillagt samme vekt som om den var kommet inn innen høringsfristen.

Området og planene.

Det planlagte kraftverket skal ligge ved inntaksdammen til nåværende Moksa kraftverk, ved Åkvisla. Det skal utnytte et fall på 122 meter, med inntaksdam på kote 810. Nåværende Moksa kraftverk har en lang historie, som strekker seg nærmer 100 år tilbake. Det er opp gjennom tidene etablert 4 reguleringsmagasin i Moksavassdraget. Det nye kraftverket skal utnytte vannet fra disse, før det blir utnyttet en gang til i nåværende Moksa kraftverk. Alle fire reguleringsmagasin ligger i Øyer statsallmenning, og utnyttes aktivt til fiske og friluftsliv. Magasinene tappes vinterstid, og fylles opp vår og sommer. I et av magasinene, Våsjøen, er det helt spesielle utfordringer som følge av reguleringen. Dette skal beskrives nærmere i neste avsnitt:

Regulering av Våsjøen.

Våsjøen har et totalt areal på ca 1.000 daa ved HRV, og er et grunt vann. Våsjøen var opprinnelig regulert 2,5 meter (formelt 3 meter, men dette var ikke utnyttet). I 1989 ble det søkt om tilleggsregulering av Våsjøen. Søknaden gikk på å heve HRV med 0,5 meter, og det ble gjort konsekvensutredninger av dette alternativet, også for fisk. Planene ble endret i siste liten, i stedet for å heve HRV ble det en senking av LRV. Våsjøen ble senket en meter, uten at konsekvensen for fisk og vann-økosystem ble vurdert i hele tatt. Resultatet er at Våsjøen tappes nesten tom om vinteren, noe den ikke tåler. Måling av vannkjemi viser at O₂ nivået er katastrofalt lavt. Hver vår ser vi død fisk når isen går. Fisken som har gått i dette miljøet smaker vondt, noen er uspiselige. Uten å gå mer i detalj, skal en få slå fast at slik Våsjøen drives i dag, er *ikke bærekraftig*. En skal også få slå fast at dersom normal saksbehandlingsprosedyrer var blitt fulgt, ville ikke siste tilleggsregulering blitt godkjent. Ikke etter datidens lovverk. Og definitivt ikke etter dagens.

Vann fra den hardt tappede Våsjøen er en del av driftsgrunnlaget og det økonomiske fundament for Moksa kraftverk, og også for det planlagte Åkvisla kraftverk. I den sammenheng skal en få uttale følgende:

- Det er svært betenkelig at et naturinngrep som kom i stand på grunn av mangelfull saksbehandling, og som ikke er bærekraftig, skal kunne inngå i beregningsgrunnlaget for ytterligere utbygging.
- Ved neste revisjon av konsesjonen for Våsjøen, er det svært sannsynlig at reguleringshøyden blir endret. Det er å forvente at regulanten har tatt hensyn til dette i sine kalkyler.
- En viser til vannressurslovens § 26 første ledd punkt e), som gir hjemmel for å stille krav om å "*avbøte skader og ulemper ved eldre tiltak i vassdraget*". Øyer fjellstyre ber NVE vurdere om denne bestemmelsen kan komme til anvendelse ved en konsesjon for Åkvisla kraftverk, slik at regulanten kan pålegges en mer skånsom tapping av Våsjøen.

Om Åkvisla kraftverk.

Kraftverket skal utnytte den vannføringa som er i Moksa. Det er ikke snakk om å bygge magasiner, kun en mindre inntaksdam som ikke skal benyttes til døgnregulering. Den mest merkbare konsekvens av dette er redusert vannføring i Moksa på strekningen mellom inntaksdam og kraftstasjon.

Moksa på denne strekningen renner gjennom skogsterreng, det er lett adkomst til elva på det meste av strekningen. I elva er det aure, som formerer seg lokalt. Elva brukes en del til stangfiske, den har potensiale til å brukes mer. Den reduserte vannføring er negativt for fisk og fiske. Noe av skadene kan antakelig reduseres ved avbøtende tiltak, som å lage terskler. Øyer fjellstyre krever at det blir pålagt avbøtende tiltak så langt som råd. Arbeidet må planlegges sammen med fagfolk, og fjellstyret ønsker å delta i dette arbeidet. Behovet for avbøtende tiltak må også vurderes opp mot hva som er mulig å få til uten at det framstår som nye naturinngrep. Traséen for rørgata skal stort sette følge elva, slik at det vil være enkelt å komme til elva med maskiner.

Inntaksdammen.

Inntaksdammen er planlagt som kun en liten dam uten reguleringer. Den vil likevel bli et vannspeil, hvor det kan fiskes. Det er viktig at all vegetasjon under vann-nivå blir fjernet, og det må legges til rette slik at det er enkelt å gå langs dammen. Dammen bør utformes så den kan fungere som bru over elva. I første rekke for fiskere og turgåere. Men dersom det er behov, bør brua også kunne bygges som kjørebru. Dette må avklares med bl.a. skogbruksinteressene. I dag er det lite eller ikke noe beitedyr i dette området. Dersom denne situasjonen skulle endres, må brua kunne utstyres med grind.

Rørgata

Rørgata skal revegeteres. Med hensyn til skogdriften i området er det viktig at det blir laget krysningspunkter for tunge maskiner. Dette må planlegges i nært samarbeid med Øyer allmenning, som har ansvaret for skogsdrifta i allmenningen.

Adkomstveg

Det skal bygges adkomstveg fram til inntaksdammen. Fjellstyret ønsker å delta i detaljplanlegging av denne. Vegen må holdes åpen for allmennheten, og den må holdes i god stand til enhver tid, på utbyggers kostnad. Ankomst via setervegene må avklares med vegselskapene, og utbygger må ta sin forholdsmessige del av vedlikeholdskostnader, både i anleggsperioden og etter at anlegget er satt i drift.

Minstevassføring.

Det er oppgitt tall for minstevassføring. Det er vanskelig å ha mening om denne er tilstrekkelig. Men så vidt en vet er det ikke pålagt noen minstevassføring fra magasinene inne i fjellet. En forutsetter at manøvreringen av magasinene gjøres slik at det alltid er igjen nok vann til å opprettholde minstevassføringen over den nye inntaksdammen i Moksa.

Manøvrering av magasinene i sommerhalvåret.

Alle magasinene er attraktive fiskevann, og har mye å si for fiskemuligheter og friluftsliv. Magasinene har fram til nå vært tappet kun om vinteren. Tapping sommerstid vil være svært uheldig for friluftsliv og for den visuelle opplevelsen av fjellet. Det er slått fast i konsesjonssøknaden at det er nåværende Moksa kraftverk som har størst produksjon, og behovet til dette kraftverket skal fortsatt være styrende for manøvrering av magasinene. Likevel, på side 21 i konsesjonssøknaden, første avsnitt, står noe som kan tolkes slik at det kan bli aktuelt å tappe magasiner sommerstid. *Dette vil oppleves svært negativt, og må for enhver pris unngås.*

Andre forbehold

Kraftutbygging griper inne i naturen på en rekke måter, og det er vanskelig å forutse alle konsekvenser. Ved en ev. konsesjon må derfor settes som betingelse at utbygger kan pålegges nødvendige undersøkelser/overvåkning, og gjennomføre avbøtende tiltak, også i ettertid.

Oppsummering

Det planlagte kraftverket er et elvekraftverk med relativt små miljøkonsekvenser. Med de nødvendige forbehold og betingelser, er fjellstyret positive til at det blir gitt konsesjon til anlegget.

Med hilsen
For Øyer fjellstyre

Edgar Enge
Fjelloppsyn/Daglig leder

Gjenpart av dette brevet er sendt til:
Øyer kommune